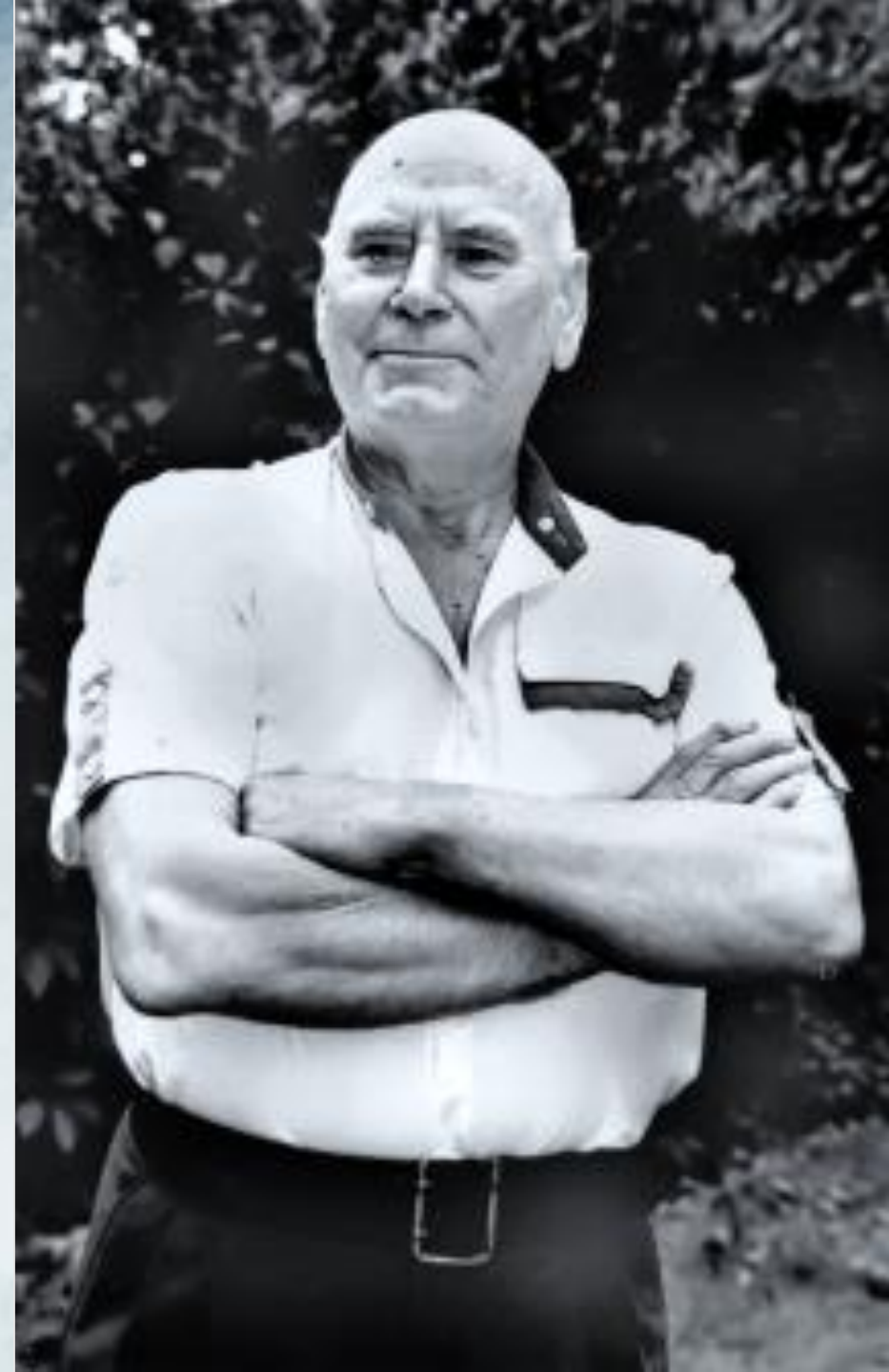

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА СУМДПУ ІМЕНІ А. С. МАКАРЕНКА

Покликаний словом.
Олександр Сизоненко

*літературний портрет
до 100-річчя від дня народження*

СУМИ – 2023

Проза Сизоненка має особливу тональність, Сизоненко не любить багато вигадувати, любить писати з натури. Усі його герої – це майже не вигадані люди. Залюбленість у рідні місця, рідних людей створює особливий стиль, сповідницький характер його розповідей. Сизоненко стоїть на шляху до великого таємничого процесу, коли художній твір зливається з дійсністю.

Павло Загребельний

- *«Я не думав, що коли у мене є щось хороше, а воно таки є, казали люди мене читають, то все те, в першу чергу, від батьків»*
- *«Пишу, коли не можу не писати»*

О. О. Сизоненко

Віхи життя й творчості

- *20 вересня 1923 року* – народився у с. Ново-Олександрівка Баштанського району Миколаївської області
- *1931–1940 рр.* – навчання в школі
- *квітень 1941 р.* – опублікував перші оповідання «Весна», «Зустріч» у Баштанській районній газеті

➤ *червень 1941 р.* – закінчив Баштанську середню школу з атестатом
відмінника і Похвальною грамотою

2003р. Баштанка. Під час святкувань з
приводу ювілею О.О.Сизоненка

*Олександр Сизоненко
на рідній Баштанищині*

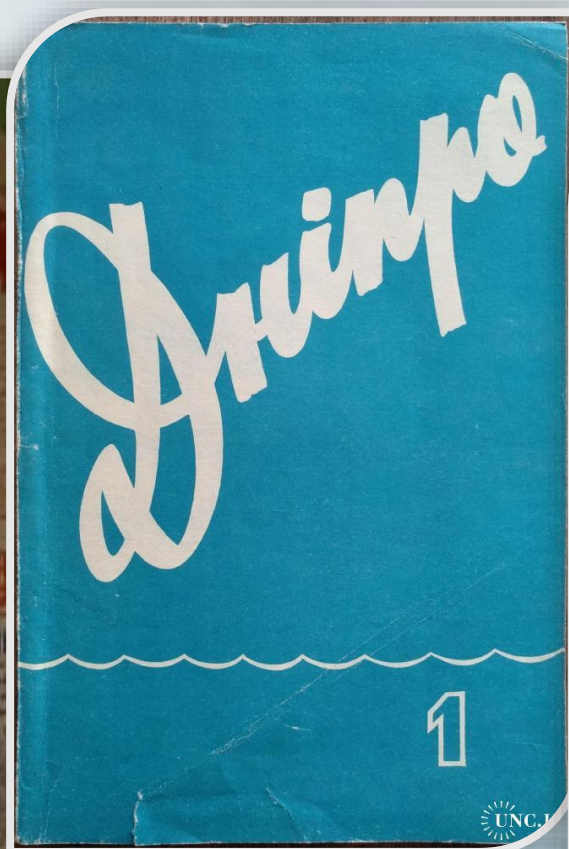
➤ *серпень 1941–1943 рр.* – участь в бойових діях
під час Другої Світової війни

О. Сизоненко учасник Другої Світової війни

- ***березень – серпень 1944 р.*** – рядовим солдатом брав участь у боях за визволення міста Ковель, форсування Західного Бугу і Вісли. У званні командира мінометного розрахунку воював у Польщі та Німеччині
- ***серпень 1944 – квітень 1945 рр.*** – під час штурму Берліна отримав тяжке поранення й протягом року лікувався у шпиталях

➤ 1947 р. – опублікував оповідання в газетах «Бугская зоря», «Южная правда», журналах «Вітчизна», «Дніпро», «Огонёк» та ін.

- *1950–1954 рр.* – навчався на заочному відділенні літературного факультету
Миколаївського педагогічного інституту

- *1951 р.* – випустив першу збірку оповідань «Рідні вогні»
- *1952 р.* – обраний членом Національної Спілки письменників України
- *1955–1959 рр.* – випустив збірки оповідань й нарисів «Рідні краї»,
«Далекі гудки», «В батьківському краї»

➤ **1956–1961 рр.** – написав повісті «На веселому Роздолі», «Зорі падають у серпні»,

«Для чого живеш на світі»

➤ **1960 р.** – опублікував перший роман «Корабелі»

➤ 1961–1970 *рр.* – очолював сценарний відділ Київської кіностудії
імені Олександра Довженка

➤ 1963 *р.* – написав повість «Жду тебе на островах»

➤ 1965 *р.* – роман «Білі хмари»

➤ 1967 *р.* – опублікував повість «Пауль, Петер, Йоган...»

*Знімальна група
кіностудії імені
О. Довженка під час
роботи над художнім
фільмом за романом
О. Сизоненка «Білі
хмари»*

Людина унікальної долі, письменник від Бога. Епiк, бо найбільш розкуто себе почуває у формі роману. З другої половини ХХ століття українська словесність немислима без Олександра Сизоненка.

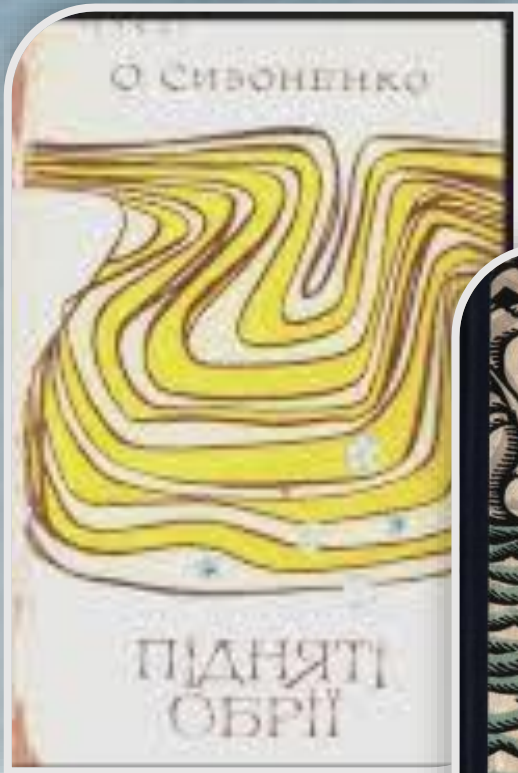
Борис Олійник

- *1970 р.* – звільнився з роботи і повністю присвятив себе літературній діяльності
- *1971 р.* – написав документальну повість «Підняті обрії»
- *1972 р.* – роман «Хто твій друг»
- *1976-1983 рр.* – написав трилогію «Степ», «Була осінь», «Мета»

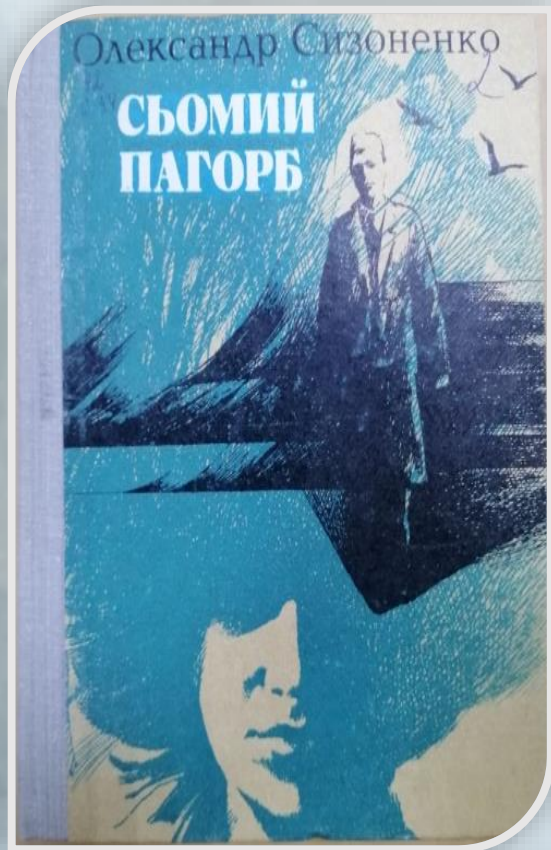

*...І мені хочеться, щоб над усією нашою землею реготіли ласкаві вітри,
падали теплі дощі, і всім вам, про кого я тут написав, жилося б ще
краще й щасливіше, і легше б вам працювалося, милі мої, далекі...*

О. Сизоненко, «Підняті обрії», с. 110

➤ 1981 р. – написав повість «Сьомий пагорб»

➤ 1984 р. – став лауреатом Державної премії імені Тараса Шевченка

➤ 1986 р. – зібрав літературні портрети й творчі долі українців у книгах «Мить і вічність» та «Доки й живу»

- *1987 р.* – став лауреатом літературної премії імені Ю. І. Яновського за цикл новел «А земля перебуває вовіки»

**Літературна премія
ім. Ю. Яновського**

- *1992 р.* – написав роман «Далекий Бейкуш»

- *2001 р.* – отримав премію імені І. С. Нечуя-Левицького за книгу «Не вбиваймо своїх пророків»

➤ **2003 р.** – удостоєнний звання «Почесний громадянин Миколаєва»

➤ **2004 р.** – опублікував роман «Не поле перейти»

➤ **2008 р.** – випустив книгу публіцистики «Гамбургский счёт»

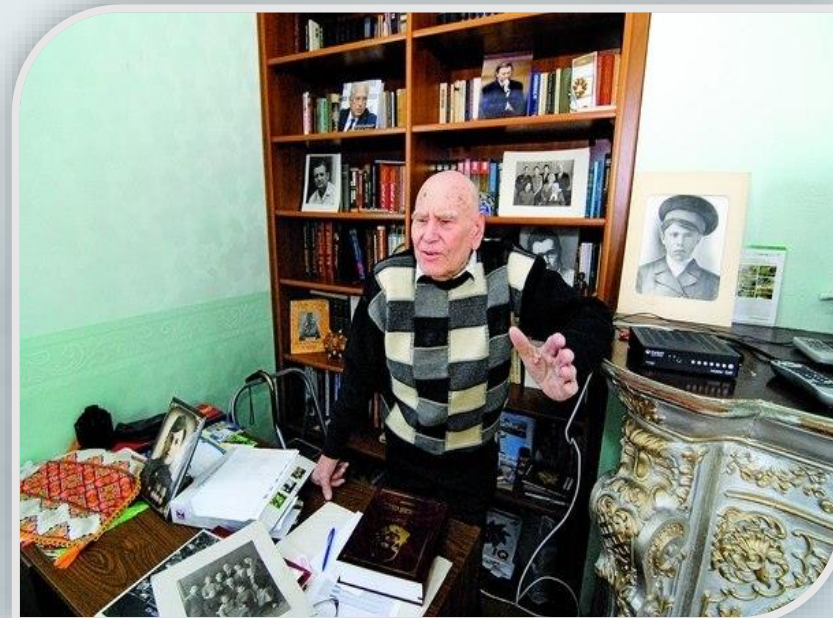
➤ *2010 р.* – отримав звання «Почесний громадянин Баштанського району»

➤ *2011 р.* – написав роман «Валькірії не прилетять (Берлінські хроніки)», новелу «Інший: біографічна новела»

13 вересня 2018 року – помер у м. Києві. Похований на Байковому кладовищі.

Основні твори

- 1) Сизоненко, О. Білі хмари: роман / О. Сизоненко. – Київ : Рад. письменник, 1965. – 303 с.
- 2) Сизоненко, О. Була осінь: роман / О. Сизоненко. – Київ : Ватра, 1995. – 414 с.
- 3) Сизоненко, О. В батьківському краю / О. Сизоненко. – Київ : Рад. письменник, 1959. – 155 с.
- 4) Сизоненко, О. Вибрані твори: в 2 т. / О. Сизоненко. – Київ : Дніпро, 1983.
- 5) Сизоненко, О. Далекі гудки: оповідання. Повість / О. Сизоненко. – Київ : Держлітвидав України, 1957. – 255 с.
- 6) Сизоненко, О. Для чого живеш на світі: оповідання і повість / О. Сизоненко. – Київ : Рад. письменник, 1961. – 248 с.
- 7) Сизоненко, О. Доки й живу: оповідання, етюди, есе / О. Сизоненко. – Київ : Рад. письменник, 1989. – 357 с.
- 8) Сизоненко, О. Зорі падають в серпні: повість / О. Сизоненко. – Київ : «Молодь», 1957. – 237 с.
- 9) Сизоненко, О. Корабелі: роман / О. Сизоненко. – Київ : Молодь, 1960. – 282 с.
- 10) Сизоненко, О. Мета: роман / О. Сизоненко. – Київ : Рад. письменник, 1983. – 551 с.

- 11) Сизоненко, О. На Веселому Роздолі: повість / О. Сизоненко. – Київ : Молодь, 1956. – 123 с.
- 12) Сизоненко, О. Не вбиваймо своїх пророків!: книга Талантів / О. Сизоненко. – Київ : КП Редакція журналу «Дніпро», 2003. – 896 с.
- 13) Сизоненко, О. Не поле перейти...: романи і повісті / О. Сизоненко. – Київ : КП Редакція журналу «Дніпро», 2004. – 464 с.
- 14) Сизоненко, О. Пауль, Петер, Йоганн...: повість та оповідання / О. Сизоненко. – Київ : Рад. письменник, 1967. – 253 с.
- 15) Сизоненко, О. Підняті обрії: документ. повість / О. Сизоненко. – Київ : Дніпро, 1971. – 109 с.
- 16) Сизоненко, О. Рідні вогні: оповідання / О. Сизоненко. – Одеса : мОбл. вид-во, 1951. – 104 с.
- 17) Сизоненко, О. Степ: роман / О. Сизоненко. – Київ : Рад. письменник, 1976. – 560 с.
- 18) Сизоненко, О. Сьомий пагорб / О. Сизоненко. – Київ : Молодь. 1981. – 256 с.
- 19) Сизоненко, О. Хліб з рідного поля: повість, оповідання, етюди / О. Сизоненко. – Київ : Рад. письменник, 1978. – 286 с.
- 20) Сизоненко, О. Хто твій друг: роман / О. Сизоненко. – Київ : Дніпро, 1971. – 208 с.

Твори у збірках, антологіях

- 1) Сизоненко, О. Білі хмари : уривок з роману / О. Сизоненко // Живлюща сила ємигії : літературна антологія Миколаївщини / [гол. ред. В. І. Шуляр ; уклад.: І. Ю. Береза, П. М. Водяна, В. І. Марущак та ін.]. – Миколаїв : Іліон, 2015. – С. 335–360.
- 2) Сизоненко, О. О. Кремень викрешує іскри / О. О. Сизоненко // Небесне і земне : спогади, есе, оригінали : [докум.-худож. вид.] / ред. рада: О. Геращенко, В. Голозубов, В. Кузьменко та ін. – Миколаїв : Іліон, 2018. – С. 439.
- 3) Сизоненко, О. О. Тиша; Лісосмуги; Вишні; Визнання; Кроншнепи; Час : [проза] / О. О. Сизоненко // Живлюща сила Ємигії : літературна антологія Миколаївщини : для старшокласників / гол. ред. В. І. Шуляр ; уклад.: В. І. Шуляр, Д. Лукьяненко. – Миколаїв : Іліон, 2019. – С. 61–70. : іл.

Публікації в періодичних виданнях

- 1) Сизоненко, О. А ми просо сіяли, сіяли... : новела / О. Сизоненко // Літературна Україна. – 2015. – № 12 (19 березня). – С. 9.
- 2) Сизоненко, О. Араб: есе / О. Сизоненко // Рідне Прибужжя. – 2007. – 28 серп. – С. 3.
- 3) Сизоненко, О. Берлінські хроніки : [проза] / О. Сизоненко // Голос України. – 2010. – 2 жовтня. – С. 20.
- 4) Сизоненко, О. Валькірії не прилетять : [проза] / О. Сизоненко // Голос України. – 2010. – 9 жовтня. – С. 20–21 ; Киевский вестник. – 2011. – 27 января. – С. 3.
- 5) Сизоненко, О. Відкритий лист поетові Д. Кременю від прозаїка О. Сизоненка / О. Сизоненко // Вечерний Николаев. – 2010. – № 13/14 (4 февр.). – С. 4.
- 6) Сизоненко, О. Віра: новела / О. Сизоненко // Голос України. – 2016. – № 87 (13 трав.). – С. 10.
- 7) Сизоненко, О. Віра : новела / О. Сизоненко // Київ. – 2015. – № 9/10. – С. 24–29.
- 8) Сизоненко, О. Війна йде!: етюд / О. Сизоненко // Літературна Україна. – 2004. – 12 серп. – С. 5.

- 9) Сизоненко, О. Гієни: памфлет про створення «Музею радянської окупації» / О. Сизоненко // Вечерний Николаев. – 2007. – 12 апр. – С. 4.
- 10) Сизоненко, О. Григір : [проза] / О. Сизоненко // Голос України. – 2013. – № 128 – С. 14.
- 11) Сизоненко, О. Дикі гуси: новела / О. Сизоненко // Южная правда. – 2002. – 3 янв. – С. 6.
- 12) Сизоненко, О. Дрохва : новела / О. Сизоненко // Київ. – 2015. – № 9/10. – С. 29–39.
- 13) Сизоненко, О. Ельза : [проза] / О. Сизоненко // Голос України. – 2011. – 22 червня. – С. 6.
- 14) Сизоненко, О. Ерна : [проза] / О. Сизоненко // Голос України. – 2011. – 18 червня. – С. 30
- 15) Сизоненко, О. Журавлі: етюд / О. Сизоненко // Южная правда. – 2002. – 17 авг.
- 16) Сизоненко, О. Забуті мелодії: реквієм / О. Сизоненко // Культура і життя. – 2007. – 4 липня. – С. 4.
- 17) Сизоненко, О. Забуті мелодії: реквієм / О. Сизоненко // Літературна Україна. – 2007. – 14 черв. – С. 8 ;
Рідне Прибужжя. – 2007. – 12 трав. – С. 6.
- 18) Сизоненко, О. Забытые мелодии: реквием / О. Сизоненко // Южная правда. – 2007. – 24 мая. – С. 5.
- 19) Сизоненко, О. Зеєловські висоти : синові Віктору: новела / О. Сизоненко // Голос України. – 2010. – №164 (4 верес.). – С. 14–15.

- 20) Сизоненко, О. ...І берег дальній. Дві колонки з продовженням / О. Сизоненко // Рідне Прибужжя. – 1998. – 8, 10, 12 верес.
- 21) Сизоненко, О. Імла: етюд / О. Сизоненко // Рідне Прибужжя. – 2005. – 22 січ. – С. 4.
- 22) Сизоненко, О. Інший : біографічна новела / О. Сизоненко // Дніпро. – 2012. – № 12. – С. 80–82.
- 23) Сизоненко, О. Інший : новелла: за Борхертом / О. Сизоненко // Літературна Україна. – 2011. – 28 лип. – С. 9.
- 24) Сизоненко, О. Лев не повертається по сліду: новела / О. Сизоненко // Рідне Прибужжя. – 2008. – 15 лип. – С. 3.
- 25) Сизоненко, О. Людина йде за музикою: пам'яті Героя України Олександра Білаша / О. Сизоненко // Рідне Прибужжя. – 2008. – 1 берез. – С.3.
- 26) Сизоненко, О. Манько : [оповідання] / О. Сизоненко // Голос України. – 2010. – 18 грудня. – С. 21
- 27) Сизоненко, О. Мама: wspomnienia / О. Сизоненко // Южная правда. – 2003. – 20 сент. – С. 3.

- 28) Сизоненко, О. Марш-Lied над поверженою Німеччиною : [проза] / О. Сизоненко // Голос України. – 2011. – 5 березня. – С. 13.
- 29) Сизоненко, О. Мовчання ягнят: гіркі роздуми після вручення цьогорічних Шевченковських премій по літературі / О. Сизоненко // Вечерний Николаев. – 2007. – 24 марта. – С. 4.
- 30) Сизоненко, О. На Фрідріхштрассе. 28 квітня 1945 року : [проза] / О. Сизоненко // Голос України. – 2010. – 27 листопада. – С. 22–23.
- 31) Сизоненко, О. Нестор і Дем'ян: етюд / О. Сизоненко // Літературна Україна. – 2007. – 15 берез. – С. 5
- 32) Сизоненко, О. Не тривожте солдатів!... / О. Сизоненко // Вечерний Николаев. – 2004. – 8 мая. – С. 4
- 33) Сизоненко, О. Новели надвечір'я / О. Сизоненко // Дніпро. – 2005. – № 1/2. – С. 6–31.
- 34) Сизоненко, О. «Ой дід Ладос» і вовк: новела / О. Сизоненко // Літературна Україна. – 2008. – 31 січ.
- 35) Сизоненко, О. Переправа : інтродукція / О. Сизоненко // Южная правда. – 2013. – № 103 (19 сент.). – С. 4.

- 36) Сизоненко, О. Степовий наш Гайявата / О. Сизоненко // Радідне Прибужжя. – 1998. – 22, 24, 29 вер., 3 жовт.
- 37) Сизоненко, О. Сухов : [проза] / О. Сизоненко // Голос України. – 2010. – 13 листопада. – С. 20–21.
- 38) Сизоненко, О. Ти не перша, Таню...: оповідання / О. Сизоненко // Література рідного краю: посібник-хрестоматія. – Миколаїв, 2003. – С. 65–73.
- 39) Сизоненко, О. Хуратов : [проза] / О. Сизоненко // Голос України. – 2011. – 5 лютого. – С. 12–13
- 40) Сизоненко, О. «Я – всесвіту боржник...»: о Борисе Олийныке / пер. с укр. З. Кострубы / О. Сизоненко // Южная правда. – 2005. – 15 сент. – С. 4.

Література про життя і творчість

- 1) Жадько, В. Літературне сопрано Олександра Сизоненка / В. Жадько // В. Жадько. А степ як море. Нариси. Інтерв'ю / В. Жадько. – Київ, 2003. – С. 281–282.
- 2) Олександр Сизоненко // Письменники Радянської України. 1917–1987: біограф. довідник. – Київ, 1988. – С. 538.
- 3) Олександр Сизоненко (Нар. 1923 р.) // Література рідного краю: посібник-хрестоматія. – Миколаїв, 2003. – С. 63–64.
- 4) Сизоненко Олександр Олександрович // УРЕС. – 2-ге вид.– Київ, 1987. – Т. 3. – С. 203.
- 5) Сизоненко Олександр Олександрович, прозаїк // Літературна Миколаївщина в особах: бібліографічний покажчик. – Миколаїв. – 2001. – С. 71–73.
- 6) Сизоненко Олександр Олександрович // Письменники Радянської України: біобібліогр. довідник. – Київ, 1981. – С. 242.

- 7) Сизоненко Олександр Олександрович // Шевченківські лауреати 1962–2001: енцикл. довідник. – Київ, 2001. – С. 480–482.
- 8) Старовойт, Л. В. Рідний край у прозі Олександра Сизоненка / Л. В. Старовойт // Старовойт Л. В. Література Миколаївщини: навчальний посібник до курсу «Літературне краєзнавство» / Л. В. Старовойт. – Миколаїв, 2014. – С. 59–66.
- 9) Старовойт, Л. В. Роздуми над книгою О. Сизоненка «Не вбиваймо своїх Пророків» / Л. В. Старовойт // Л. В. Старовойт Письменники Миколаївщини: літературно–критичні матеріали до курсу «Літературне краєзнавство» / Л. В. Старовойт: навч. посібник. – Миколаїв, 2007. – С. 38–43.
- 10) Январев, Э. Сизоненко Александр Александрович / Э. Январев // Николаевцы. 1789 – 1999 : Энцикл. словарь. — Николаев, 1999. – С. 304.

Публікації в періодичних виданнях

- 1) Блажко, Е. Велич подвигу / Е. Блажко // Рідний причал. – 2003. – №3. – С. 1 ; 3.
- 2) Бондарчук, Н. Александр Сизоненко. Без глянца: сьогодні нашому земляку исполняється 85 лет / Н. Бондарчук // Южная правда. – 2008. – 20 сент. – С. 3.
- 3) Бондарчук, Н. Олександр Сизоненко. Без глянцю / Н. Бондарчук // Рідне Прибужжя. – 2008. – 5 квіт. – С. 3.
- 4) Бондарчук, Н. Олександр Сизоненко: «Я був майже вбитий у Берліні...»: всього за кілька кроків від фашистського рейхстагу.../ Н. Бондарчук // Рідне Прибужжя. – 2008. – 8 трав. – С. 5.
- 5) Булах, Г. Патронташ : вірш присвячений Олександрю Сизоненку / Г. Булах // Голос України. – 2015. – № 176 (23 верес.). – С. 9.
- 6) Гулько, Л. Моя пошана ювілярові / Л. Гулько // Вечерний Николаев. – 2003. – 20 сент. – С. 2.
- 7) Даниленко, Т. Сповідь перед земляками / Т. Даниленко // Рідне Прибужжя. – 2003. – 2 жовт. – С. 1.

- 8) Демченко, Ю. Книга таланта: [Сизоненку – 80] / Ю. Демченко // Вечерний Николаев. – 2003. – 30 сент. – С. 2.
- 9) Жевнер, В. Олександр Сизоненко: «Прекрасна наша Земля! Її любим усім серцем...» / В. Жевнер // Рідне Прибужжя. – 2003. – 18 верес. – С. 4.
- 10) Этюды Александра Сизоненко // Южная правда. – 2003. – 4 янв.
- 11) Кремінь, Д. Безсмертя на мінному полі: [до 85-річчя О. Сизоненка] / Д. Кремінь // Рідне Прибужжя. – 2008. – 23 верес. – С. 3.
- 12) Кремінь, Д. Білі хмари на чорному тлі : [на 95-му році життя, пішов у далекі засвіти наш ушавлений земляк, видатний прозаїк Олександр Олександрович Сизоненко] / Д. Кремінь // Рідне Прибужжя. – 2018. – № 38 (20 верес.). – С. 11 : фот.
- 13) Кремінь, Д. Висота Олександра Сизоненка / Д. Кремінь // Рідне Прибужжя. – 2003. – 8 трав. – С. 2
- 14) Креминь, Д. аршал слова : [90 лет со дня рождения Александра Сизоненко] / Д. Креминь // Вечерний Николаев. – 2013. – № 105 (19 сент.). – С. 4 : фот.; Южная правда. – 2013. – № 103 (19 сент.). – С. 4 : фот.

- 15) Кремінь, Д. Мить вічності і вічність миті / Д. Кремінь // Рідне Прибужжя. – 1998. – 8 верес.
- 16) Кремінь, Д. Реквієм великому таланту : [пам'яті Олександра Олександровича Сизоненка] / Д. Кремінь // Южная правда. – 2018. – № 102/103 (15–18 сент.). – С. 5 : фот. ; Літературна Україна. – 2018. – № 36 (4 жовт.). – С. 7.
- 17) Олександр Сизоненко : [некролог] // Літературна Україна. – 2018. – № 34 (20 верес.). – С. 2.
- 18) Памяти писателя Александра Сизоненко // Родной причал. – 2019. – № 3 (16–22 янв.). – С. 3 : фот. – (Воспоминания).
- 19) Прощавай, Майстре : 13 вересня пішов з життя наш земляк Олександр Олександрович Сизоненко – український письменник, прозаїк, публіцист, есеїст, кіносценарист // Южная правда. – 2018. – № 102/103(15–18 сент.). – С. 5.
- 20) Прощайте, мастер! Вечная вам память! : [памяти Александра Александровича Сизоненка] // Вечерний Николаев. – 2018. – № 104/105 (15 –18 сент.). – С. 3 : фот.
- 21) Пучков, В. С юбилеем, мастер!: [к 85–летию А. Сизоненка] / В. Пучков // Вечерний Николаев. – 2008. – 20 сент. – С. 2.

- 22) Сорока, П. «Десь тут була подоляночка...» : [про твір Олександра Сизоненка «Несе Галя воду... Про найдорожчу, незрівнянну й неповторну»] / П. Сорока // Березіль. – 2016. – № 1/3. – С. 182–189.
- 23) Сорока, П. Література – прихисток людського духу і краси: розмова з О. Сизоненком / П. Сорока // Літ. Україна. – 2006. – 16 берез. – С. 1, 7.
- 24) Чечель, Л. Олександр Сизоненко: «Письменник повинен більше читати, ніж писати» : [інтерв'ю] / Л. Чечель // Культура і життя. – 2013. – № 49 (6 груд.). – С. 7 : фот. цв.
- 25) Шарафанов Н. Испытать и пережить все, что под солнцем // Южная правда. – 2003. – 20 сент. – С. 3
- 26) Шарафанов, М. Його степова симфонія / М. Шарафанов // Рідне Прибужжя. – 1998. – 5 верес.
- 27) Шарафанов, Н. Наш Сизоненко : [творчий шлях О. Сизоненка] / М. Шарафанов // Южная правда. – 2007. – 24 мая. – С. 5.
- 28) Шпак, В. Чесність письменника-фронтовика : 95 років з дня народження Олександра Сизоненка / В. Шпак // Урядовий кур'єр. – 2018. – № 173(15 верес.). – С. 4.

Електронні джерела

<http://resource.history.org.ua>

<http://javoriv-rda.gov.ua>

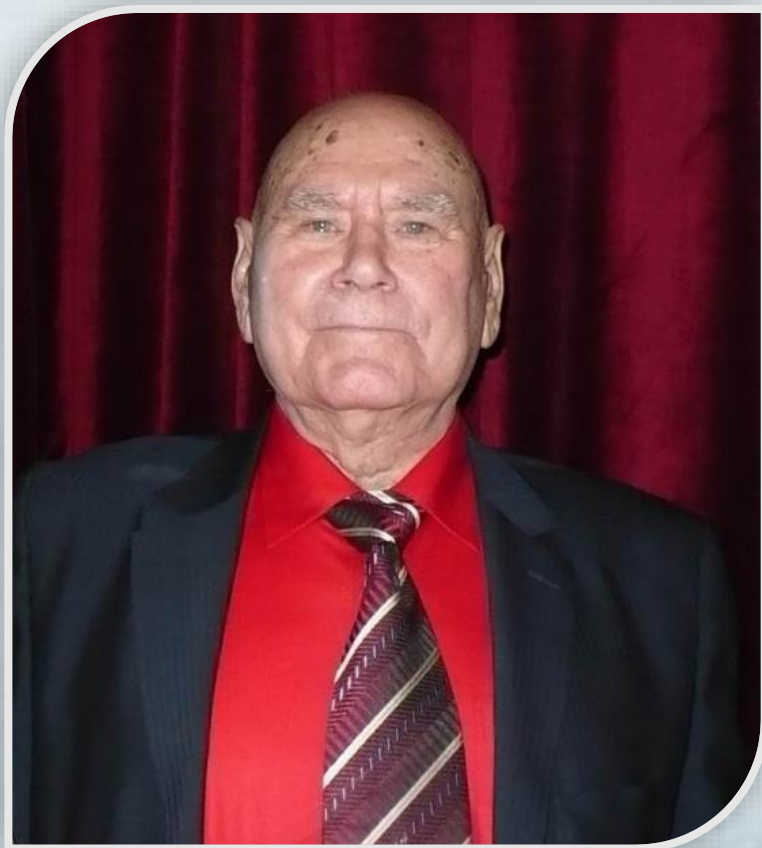
<http://chtyvo.org.ua>

<http://onu.edu.ua>

<http://koza4ok.at.ua>

<http://www.cossackdom.gov.ua>

Коли щоразу відкриваєш для себе добру людину, почувася не просто щасливим, а й дужим, спокійнішим – у душу ввійшла нова любов. Отаке чарівне відкриття для мене письменник Олександр Олександрович Сизоненко. Він до нестями закоханий в усе українське, та найбільше, здається, в слово.

В. Жадько

**Інформацію підготувала провідний
бібліотекар Петренко Т. В.**